

Boke doživljajem nedostižive veličanstvenosti. Ulaz u Boku Kotorsku omeđen je s desne strane rtom Arzom, na Luštičkom poluotoku i tvrđavom Mamulom na otočiću, a s lijeve rtom Oštrim sa svjetionikom, za kojim se u more pruža rt Kobilica. Ponajprije se stiže u zaliv Toplu, a odavle Kumburskim kanalom u Tivatski zaliv, da se onda tijesnim prolazom Verigama stigne u Risanski i konačno u Kotorski zaliv, odakle vodi vijugav koljski put preko Lovćena u Crnu Goru. Nema sumnje da je ovo jedan od najzanimljivijih krajeva Jugoslavije, a svojom neobično veličanstvenom ljepotom ne zaostaje ni za najljepšim mjestima i krajevima Evrope.

Oštri vrhovi visokih planina i strmenite gorske padine tvore krasan vijenac oko mirne kristalno-modre morske površine, dajući slikovitu opreku boja mora i cvjetnog šarenila na obalama sa sivim goletima Krasa. Mala mjesta nanizala su se uz obalu zaliva kao niz bijel bisera. Čiste bijele kuće proviruju iz mirisnih bašta, koje obiluju limunom, narančom, paomom, ružmarinom, smokvom i bademom, ukrašene zelenilom velikih maslinika i šarenilom ruža, jasmína, tuberoza i oleandara, a među njima oštro lišće stogodišnjih aloja. Uistinu, teško je i pomisliti, da ima još negdje na svijetu toliko ljepote na ovako malenu prostoru. Čini se, kao da je stvaralačka ruka prirode odabrala ovaj miran i na pogled tako umiljat zaliv, da u njemu sastavi stijene ledenih norveških obala i gora s bujnim šarenilom tropskih krajeva.

Najstariji povjesni zapisi o Boki Kotorskoj (Sinus Rhizonicus) pričaju o gusarskim pothvatima Ilira. Kada se njihova hrabra kraljica Teuta zbog ratova, koje je vodila s Rimljanima, nije više osjećala dovoljno sigurnom u svojoj prijestonici Skadru, preselila je svoje sjedište u Rhizinium (današnji Risan). Posljednji ilirski kralj Gencije izgubio je nakon teških i ogorčenih bojeva svoje carstvo i Rimljani ga odvedoše kao roba u trijumfu. Kasnije je Boka bila prisajedinjena rimskoj pokrajini Iliriji, a Dioklecijan je Boku pretvorio u rimski okrug Prevalitanu. Kada se rimsko carstvo razdijelilo na istočni i zapadni dio, Boka potpade pod Bizant. Početkom 6 vijeka osvojiše je istočni Goti, nakon čega je opet Boka došla pod Bizant. Konstantin Porfirogenet spominje antički grad Askrivij (u 10 vijeku) pod imenom Dekateron. U to doba opustošiše Saraceni bokeljska naselja, oko g. 1000 osvojiše Boku Srbi pod velikim županom Časlavom i pripojiše je zatim kraljevini Duklji. Oko 1002 g. Bugari opustošiše Boku, nakon čega je Boka privremeno pala pod vlast travnskoga kneza. U ogorčenoj borbi za posjed ovoga znamenitog zaliva pošlo je normanskoj kneginji za rukom, da u Kotoru proglase kraljem njezina sina Đorđa, ali normanska vladavina bijaše kratka vijeka. Slavno doba Boke započe pod vladom srp-